Sosiale Wetenskappe: Geskiedenis · Graad 7

Memorandum · Kwartaal 3–4

TOTAAL
78
PUNTE

Nasienriglyne

1. Ken die volle punt toe vir 'n korrekte antwoord, selfs al is die bewoording anders as die een hieronder.
2. By brongebaseerde vrae moet die antwoord uit die bron kom of daaruit afgelei kan word.
3. Waar 'n vraag om 'n eie mening vra, word die punt toegeken vir enige antwoord met 'n sinvolle rede.
4. Waar 'n vraag om twee of meer items vra, word een punt per korrekte item toegeken.
5. Moenie punte aftrek vir spelling nie, solank die antwoord gelees kan word.

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
VRAAG 1 · Kolonisering van die Kaap, 17de en 18de eeu · 15 punte			
1.1	Sorghum en giers het somerreën nodig, sowat 500 mm in die somer-groeiseisoen (1). Die ooste kry somerreën, maar die Suidwes-Kaap kry sy reën in die winter, so hierdie gewasse kon nie daar groei nie (1).	**2**	
1.2	Skepe op die lang vaart na die Ooste moes vars water, groente en vleis kry om skeurbuik onder die bemanning te voorkom.	**3**	*1 punt vir die roete, 1 punt vir vars voorrade, 1 punt vir skeurbuik.*
1.3	Die Kompanjie kon nie self genoeg kos produseer nie. Grond is dus aan vryburgers gegee om te boer, en boere het al hoe meer grond nodig gehad, dus het die nedersetting al verder uitgebrei.	**3**	*1 punt vir die mislukking, 1 punt vir die vryburgers, 1 punt vir die uitbreiding.*
1.4	Enige drie van: Indonesië, Indië, Madagaskar, Mosambiek. Hulle moes op die plase en in die huise werk.	**3**	*Enige drie van die vier plekke: drie korrek = 2 punte, twee korrek = 1 punt; 1 punt vir die werk.*

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
1.5	Aanvanklik was dit handel — die Khoikhoi het vee verruil, wat vir albei kante voordelig was. Namate die vryburgers uitgebrei het, het hulle die weiland en waterbronne oorgeneem waarvan die Khoikhoi se veeboerdery afgehang het. Handel het dus in kompetisie om grond verander, en die verhouding het versleg.	**4**	*1 punt vir die aanvanklike handel, 1 punt vir die uitbreiding, 1 punt vir grond en water, 1 punt vir die gevolg.*
VRAAG 2 · Gevolge van die Nederlandse nedersetting: slawe, Hugenote en trekboere · 20 punte			
2.1	Die Kompanjie en die boere het baie goedkoop werkers vir die plase, bouwerk en huise nodig gehad (1). Die Kompanjie het nie toegelaat dat die Khoikhoi verslaaf word nie, die Khoikhoi wou nie vir die setlaars werk nie, en min werkers het uit Europa gekom (1).	**2**	
2.2	Per skip: op Kompanjieskepe en deur private handelaars, op lang seereise van Oos-Afrika, Madagaskar, Indië en Oos-Indië (1). Hulle is by slawemarkte gekoop, vasgeketting en saamgedruk onder die dek, en baie het op pad gesterf (1).	**2**	
2.3	Enige drie: hulle het van sonop tot sononder gewerk; hulle kon enige tyd gekoop en verkoop word; gesinne is uitmekaar gemaak; hulle het 'n pas nodig gehad om te reis; hulle kon geslaan of vasgeketting word.	**3**	*1 punt elk.*
2.4	Maniere, enige twee (1 elk): weghardloop (bv. na Hangklip); stadig werk; gereedskap breek; geboue aan die brand steek; die opstand van 1808. Gevolge, enige twee (1 elk): opstandelinge is swaar gestraf of tereggestel; eienaars en die regering het strenger reëls gemaak (passe, patrollies); wegloopslawe het hul eie versteekte gemeenskappe gevorm; dit het gewys dat slawe hul vryheid wou hê en het bygedra tot die druk om slawerny te beëindig.	**4**	

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
2.5	Islam: baie slawe en politieke bannelinge uit Oos-Indië was Moslems (bv. Sjeik Yusuf, Toean Goeroe). Hulle het hul geloof behou, skole en die eerste moskee (die Auwal-moskee, 1790's) in Kaapstad begin, en Islam het onder slawe en vrygestelde mense versprei (1–2). Afrikaans: slawe uit baie lande het met hul eienaars en met mekaar in 'n eenvoudiger Nederlands gepraat, gemeng met Maleise, Portugese en Khoikhoi-woorde, en dit het Afrikaans help ontwikkel. Die eerste geskrewe Afrikaans was in Arabiese skrif, deur Kaapse Moslems (1–2).	**3**	*Maks. 3: minstens 1 punt vir Islam en 1 vir Afrikaans.*
2.6	Franse Protestante (1). Hulle het gevlug omdat hulle in Frankryk weens hul geloof vervolg is, en die Kompanjie het vir hulle grond gegee om te boer (1). Hulle word onthou vir wingerd- en vrugteboerdery rondom Franschhoek, die Paarl en Drakenstein, en vir vanne soos Du Toit, Joubert en Le Roux (1).	**3**	
2.7	Enige drie: hulle was veeboere met beeste en skape wat aanhou binneland toe trek het om nuwe weiding en water te kry; hulle het in waens of eenvoudige huise gewoon en min besittings gehad; hulle het vir kos gejag; hulle het slawe en Khoikhoi-diensbodes saamgeneem; hulle het groot leningsplase (sowat 2 500 ha) by die Kompanjie gekry; hulle het ver van Kaapstad en die Kompanjie se beheer gewoon; hulle het met die Khoikhoi en San handel gedryf en teen hulle geveg.	**3**	*1 punt elk.*
VRAAG 3 · Britse oorname en die gevolge · 15 punte			
3.1	Dit was strategies: die Kaap beheer die seeroete na Indië.	**2**	*1 punt vir 'strategies', 1 punt vir die seeroete.*
3.2	Engels het die taal van die howe en die regering geword. Wie dit nie gepraat het nie, kon nie self 'n saak stel, 'n klag indien of amptelike werk kry nie, en was afhanklik van tolke. Dit het mag na Engelssprekendes verskuif.	**3**	*1 punt vir die howe, 1 punt vir die praktiese gevolg, 1 punt vir die magsverskuiwing.*
3.3	Mense het reeds op daardie grond gewoon en geboer. Om dit as leeg te beskryf, het die wegneem daarvan geregverdig. Die setlaars is in 'n gebied geplaas waar daar reeds aansprake was, wat direk tot verdere konflik op die grens gelei het — en die setlaars self is nie gewaarsku nie.	**4**	*1 punt vir 'mense het daar gewoon', 1 punt vir die regverdiging, 1 punt vir die konflik, 1 punt vir die setlaars se posisie.*

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
3.4	Eienaars is vergoed maar die vrygestelde mense het niks ontvang nie; en hulle moes nog vier jaar as "vakleerlinge" werk. Dit was onregverdig omdat die mense wat gely het geen vergoeding gekry het nie terwyl dié wat hulle besit het betaal is, en omdat die vryheid nie dadelik werklik was nie.	**4**	*1 punt per beperking, 2 punte vir die verduideliking. Slawerny het in 1834 geëindig (vakleerlingskap tot 1838). KABV druk 1836; moenie 'n leerder wat 1836 skryf, penaliseer nie.*
3.5	'n Kaapgebore amptenaar: landdros van Graaff-Reinet, later Kommissaris-generaal en Luitenant-goewerneur van die Oostelike Distrikte (1). Enige een: hy het geglo die Xhosa is onregverdig behandel en het hom teen veestrooptogte deur kommando's uitgespreek; in 1836 het hy verdrae met Xhosa-hoofmanne gesluit om vrede op die grens te bewaar; hy het gehelp om die Katrivier-nedersetting (1829) vir Khoikhoi-boere te stig (1).	**2**	
VRAAG 4 · Die uitbreidende grens: grond, sendingstasies en die /Xam · 8 punte			
4.1	Enige twee: hulle het hul weiding, water en jaggronde verloor; baie moes vir min of geen betaling as diensbodes op die plase werk; kommando's het die San aangeval en baie is doodgemaak; kinders is gevang en moes werk; hul leefwyse en gemeenskappe is vernietig; sommige het verder noord getrek (bv. die Kora en Griekwa).	**2**	*1 punt elk.*
4.2	Georg Schmidt, 'n Morawiese sendeling (1); dit was die eerste sendingstasie in Suider-Afrika (1). Enige een (1): dit het Khoikhoi 'n veilige plek gegee om te woon en grond om te bewerk; mense het by die skool leer lees en skryf; hulle het ambagte en handwerk geleer; dit was 'n Christelike gemeenskap.	**3**	
4.3	In die 1870's het hulle die taal, stories en geloof van /Xam- (San-)mense wat by hulle in Kaapstad gebly het, neergeskryf (1). Hulle het meer as 12 000 bladsye gevul (1). Dit bewaar die taal en kultuur van 'n volk wie se leefwyse amper vernietig is; dit is op UNESCO se Geheue van die Wêreld-lys; die leuse op SA se landswapen is in /Xam (1).	**3**	
VRAAG 5 · Die grens: verset, handel en sendelinge · 11 punte			
5.1	Hy was 'n Xhosa-leier op die oosgrens. Hy word onthou vir sy verset teen die Britse oorname van Xhosa-grond en vir sy leierskap in die grensoorloë.	**2**	*1 punt vir Xhosa-leier, 1 vir die verset.*

Vraag	Antwoord	Punte	Nasienwenk
5.2	Grond: setlaars en Xhosa-gemeenskappe wou dieselfde weiding en water gebruik; vee is aan weerskante gebuit; die koloniale regering het grense verskuif en mense van hul grond afgesit; verskillende idees oor wie grond besit.	**2**	*1 punt elk.*
5.3	Vervaardigde goedere soos gereedskap, krale en vuurwapens; pakosse en vee; velle en ivoor.	**2**	*1 punt elk.*
5.4	Hulle het sendingstasies, skole en klinieke gebou, geskryf en tale opgeteken, en soms vir gemeenskappe by die koloniale regering gepraat. Maar hulle het ook van mense verwag om hul eie gebruike, gelowe en kleredrag prys te gee, en hul stasies het die pad vir verdere koloniale uitbreiding gebaan.	**3**	*1 punt vir die rol, 1 vir die hulp, 1 vir die ontwrigting.*
5.5	Twee van: ivoor, huide en velle, pelse, yster, koper (1 vir enige twee). Die Tswana het groot, goed georganiseerde en welvarende dorpe met sterk leiers, boerdery en handel gehad: daar was groot Afrika-dorpe in die binneland lank voordat Johannesburg of Pretoria bestaan het (1).	**2**	
VRAAG 6 · Die Groot Trek · 9 punte			
6.1	Hulle was ontevrede met die Britse bestuur en die Engelse taal in die howe en skole; die afskaffing van slawerny in 1834 en die vergoeding wat hulle as te min beskou het; 'n tekort aan grond vir hul seuns; onsekerheid en konflik op die oosgrens; hulle wou hulself regeer.	**3**	*1 punt elk. As 'n leerder die jaar van afskaffing gee, aanvaar 1834 (ook 1836, soos in die KABV gedruk).*
6.2	Die trekkers het by gemeenskappe ingetrek wat reeds daar gewoon het — onder andere die Zulu, Ndebele, Sotho en Tswana. Dit het tot stryd oor grond en vee gelei, en tot verdrae wat later gebreek is. Sommige gemeenskappe is verdryf, ander het bondgenote geword.	**3**	*1 punt elk.*
6.3	'n Inboekseling was 'n kind — dikwels van 'n gemeenskap wat in 'n geveg verslaan is — wat by 'n boer 'ingeboek' is om tot 'n sekere ouderdom vir hom te werk. Dit wys dat onvrye arbeid ná die afskaffing van slawerny in 'n ander vorm voortgeduur het.	**3**	*1 punt vir wie hulle was, 1 vir die werk, 1 vir die gevolgtrekking.*

Totaal **78 punte**

Gratis vasvrae

Klaar met hierdie toets? Oefen verder aanlyn!

Meer as 12 000 gratis vrae vir Graad 4 tot 7, in elke vak en volgens KABV. Na elke antwoord kry jou kind 'n kort verduideliking. Geen registrasie nodig, en dit werk op 'n foon.

meerkatskool.co.za

Skandeer met jou foon om dadelik te begin

'n Klein versoek van ons

Baie dankie dat jy MeerkatSkool ondersteun! Ons is 'n klein Suid-Afrikaanse besigheid, en elke vraestel is met groot sorg saamgestel.

Hierdie toets en memo is 'n gratis voorbeeld: deel dit gerus met ander ouers en onderwysers. Vra ons oor die volledige boekie: meerkatskool.co.za of WhatsApp 066 462 7629.

Dankie!
Die MeerkatSkool-span

Gratis vasvrae
meerkatskool.co.za

E-pos
info@meerkatskool.co.za

WhatsApp en oproepe
066 462 7629

Help ons verbeter

Kry jy 'n fout in hierdie toets? WhatsApp ons dadelik. Ons maak dit binne 24 uur reg en stuur vir jou die nuwe weergawe.

Skandeer om ons te WhatsApp · 066 462 7629